

Societat | ACN | Actualitzat el 27/02/2018 a les 12:37

Querella criminal contra exministres i empresaris que van impulsar el Castor

El projecte activista Xnet, la Xarxa de l'Observatori del Deute en la Globalització i l'Institut dels Drets Humans de Catalunya denuncien Joan Clos, Miguel Sebastián, José Manuel Soria i Florentino Pérez per frau, malversació i prevaricació

Alfons Pérez, de l'Observatori del Deute en la Globalització, i Simona Levi, d'Xnet, presenten la querella contra els responsables del projecte Castor. | ACN

L'Audiència Nacional té sobre la taula una querella criminal contra diversos exministres, antics càrrecs públics i empresaris que van impulsar el projecte Castor pels suposats delictes de prevaricació, frau a l'administració pública i malversació de cabals públics.

Presentada el passat dijous per la Xarxa de l'Observatori del Deute en la Globalització (ODG) i el projecte activista Xnet, de la mà també de l'Institut dels Drets Humans de Catalunya que exerceixen l'acusació popular, aquest nova acció judicial, feta pública avui en una roda de premsa, posa el focus en l'exigència de responsabilitats sobre el negoci i el deute generats pel fracassat magatzem de gas submarí -que pot superar els 3.300 milions d'euros-.

Concretament, l'acció es dirigeix contra els exministres d'Indústria socialistes Joan Clos i Miguel Sebastián, així com el del PP, José Manuel Soria; l'exsecretari general d'Indústria, Ignasi Nieto; l'exministra de Foment del PSOE i exvicepresidenta del Banc Europeu d'Inversions (BEI), Magdalena Álvarez; l'exministra socialista d'Agricultura i Medi Ambient, Elena Espinosa; l'exconseller d'Urbanisme valencià, Juan Cotino; el president d'Escal UGS, Recaredo del Potro; i

el d'ACS, Florentino Pérez.

Negoci especulatiu

La querella, precisament, responsabilitza el màxim dirigent d'ACS d'haver ordit, entre els anys 2007 i 2008, "un pla delictiu dirigit a obtenir, mitjançant el desenvolupament del projecte Castor, un altíssim benefici empresarial il·lícit derivat de la construcció de la infraestructura, la seva explotació i la materialització del seu finançament sense risc per a l'empresa". Esta tesi principal abona la idea que el magatzem de gas submarí es va concebre, essencialment, com un negoci especulatiu centrat en la seva construcció i blindat administrativament.

Els querellants recorden que, des del punt de vista energètic, el Castor va passar de ser estratègic a innecessari a ulls dels responsables de la planificació gasista estatal -la Comissió Nacional de l'Energia-, que l'any 2012 ja reclamaven mesures per garantir l'estabilitat econòmica del sistema davant models retributius que oferien "incentius als promotor per construir aquestes instal·lacions quan la retribució es prou atractiva encara que no siguen necessàries per error de la planificació".

Considera que, per fer realitat aquest pla, l'empresari necessitava la "concertació dels principals responsables de les polítiques energètiques i d'infraestructures del govern espanyol" des del moment esmentat i fins l'actualitat. En aquest sentit, els ministres i càrrecs querellats no només haurien estat coneixedors d'aquests objectius, sinó que van "facilitar tots i cadascun dels actes administratius necessaris per a l'èxit de l'operació". Decisions "criminals" dels poders públics, "adoptades al marge de la llei, arbitràries i injustes, amb risc a la seguretat i la salut pública i contràries a l'interès general".

Avaluació d'impacte ambiental

Entre els principals aspectes, l'ODG recorda el decret de concessió aprovat pel govern espanyol del PSOE l'any 2008, en el qual es preveia, per primer cop en una infraestructura d'aquest tipus, indemnitzar l'empresa concessionària malgrat que arribés a actuar de forma dolosa o negligent. Una norma que es va gestar durant el mandat al ministeri d'Indústria de Joan Clos i que va aprovar el seu successor Miguel Sebastián. La querella apunta també que el secretari general d'Indústria amb Clos com a ministre, Ignasi Nieto, va ser soci en una empresa amb el president d'Escal UGS, Recaredo del Potro.

També assenyalen l'aprovació de l'avaluació d'impacte ambiental, amb Elena Espinosa com ministra d'Agricultura i Medi Ambient, que va ser aprovada sense exigir a l'empresa un estudi de risc sísmic -tal i com havien reclamat institucions científiques-.

Retreuen al Ministeri també que no sotmetés a avaluació d'impacte ambiental el gasoducte de connexió de la planta terrestre amb la xarxa general, una obra que ha acabat sent anul·lada, per aquest motiu, per la mateixa Audiència Nacional. Totes dues resolucions, asseguren, pretenien evitar sotmetre l'activitat d'Escal UGS als "controls necessaris" perquè l'empresa pogués posar en marxa l'activitat i "garantir el beneficis econòmics previstos, eludint el control de l'administració".

En aquest àmbit, acusen a l'exconseller de Medi Ambient valencià, Juan Cotino, d'emetre l'autorització ambiental de la planta terrestre sense respondre les al·legacions d'ajuntaments i la Generalitat de Catalunya. La querella recorda també la decisió del Ministeri de Foment, el març de 2008, de corregir -poc després de la seva publicació- els límits marítims perquè la superfície de la concessió del projecte Castor passés a dependre íntegrament de la Generalitat Valenciana, fet que dificultava la intervenció de l'administració catalana, crítica amb el projecte.

Estructura del magatzem submarí del projecte Castor. Foto: ACN / J. Marsal

Més cost, major benefici

D'acord amb documents del mateix govern espanyol, els beneficis d'ACS per la construcció del projecte Castor van arribar pràcticament als 203 milions d'euros, un 17,2% del total del contracte clau en mà -1.179 milions-, tot i que la inversió total va acabar ascendint a 1.461 milions.

Per a l'ODG, els treballs de construcció van estar "plagats d'irregularitats", que es van traduir en un increment de costos i l'adjudicació de la major part dels treballs a ACS o a empreses del seu grup. És a dir, el contractista s'acabava subcontractant ell mateix i disparant beneficis a mesura que l'import creixia.

La querella reclama, de fet, que s'esbrinen "exactament" les quantitats de "negoci il·lícit per part del grup empresarial amb la concertació de la resta de querellats", amb els beneficis generats en la fase constructiva, on es va multiplicar el cost del projecte davant la "manca de control" per part de les autoritats estatals, fet que revelaria un "acord delictiu".

El grup empresarial de Florentino Pérez, que va acabar sent soci majoritari i constructor, va guanyar el concurs públic de l'obra sense que existís concurrència ni competidors i, fins i tot, essent vicepresidenta del BEI l'exministra Magdalena Álvarez, va rebre una emissió de bons amb l'empara i participació de la institució financera europea per valor de 1.440 milions d'euros, que li van permetre millorar substancialment les condicions de finançament que fins llavors tenia amb un crèdit sindicat amb dinou bancs estatals i europeus. Uns recursos "clau" en la materialització del projecte.

Més d'un miler de terratrèmols

Després del fracàs de les proves d'injecció el setembre de 2013, que van acabar provocant més

d'un miler de terratrèmols durant les setmanes i mesos següents, Escal UGS va acabar renunciar a la concessió el juliol de 2014. Aquest va ser el preludi del real decret d'octubre de 2014, amb el qual el govern espanyol acceptava esta renúncia i compensava l'exconcessionària amb 1.350 milions d'euros.

Al respecte, la querella recorda en el moment de pronunciar-se sobre la lesivitat d'aquesta compensació, si bé el Tribunal Suprem no va considerar nul l'article de la concessió concret, matisava que el seu pagament depenia de les causes d'extinció de la concessió: així, la conducta dolosa o negligent podia afectar o anul·lar aquest dret. En aquest context, l'ODG creu que els querellats van voler "blindar" l'enriquiment il·lícit d'ACS i recorden que l'exministre d'Indústria, José Manuel Soria, havia ampliat de cinc a 25 anys el període per renunciar a la concessió.

Enagás recapta per pagar el Castor

Més encara, la querella considera obertament el real decret de Soria i el govern del PP com una acció per "afavorir de forma injusta, arbitrària i il·legal Escal UGS" i ACS. Argumenta que la hibernació ordenada pel govern espanyol manté la utilitat pública del projecte i va permetre imputar els seus costos al sistema gasista.

Així, recorda, el govern espanyol, a través d'Enagás, com a gestor tècnic del sistema, va voler traslladar el cost del Castor a la factura del gas dels consumidors amb una operació financera amb una devolució en 30 anys i a un interès del 4,3%, que disparava el cost de la mesura fins els 2.420 milions. També veu malversació en l'acció d'utilitzar Enagás per recaptar, a través dels peatges de la tarifa, els costos de mantenir el Castor, apartant-se de la seva tasca de recaptar recursos per cobrir finalitats públiques. El pagament d'aquesta operació de crèdit i del manteniment, però, han quedat ara anul·lats per la recent sentència del Tribunal Constitucional, que no va veure motius extraordinaris i d'urgent necessitat per part del govern espanyol a l'hora d'imposar el pagament de la indemnització per decret.

Compensar l'empresa exconcessionària

L'ODG, en aquest context, va més enllà i qüestiona també l'actuació de Soria de compensar l'empresa exconcessionària i els bonistes sense la necessitat d'assumir els riscos inherents a aquest tipus de negocis pel "tracte de favor de les institucions". Així, recorda que en el prospecte editat per captar inversors arran l'emissió de bons del BEI, l'empresa reconeixia que el govern espanyol podia rebutjar la renúncia a la concessió i que, per fer-la efectiva, era necessari que les instal·lacions estiguessin operatives, situació que mai es va arribar a produir.

Si la concessionària vulnerava les seves obligacions essencials, el govern espanyol podia revertir les instal·lacions sense dret de compensació, un dret que, en qualsevol cas, podia variar segons la causa i que podia no arribar a cobrir les obligacions amb els accionistes. En canvi, Soria, "actuant d'esquena a l'interès públic i exclusivament al servei de la defensa de l'operació d'ACS", va acabar propiciant el pagament abans del 30 de novembre de 2014, data que el BEI va posar com a límit per recuperar la inversió si les instal·lacions no es posaven en marxa.

Procés paral·lel a l'obert a Vinaròs

L'acció judicial de l'ODG contra els impulsors polítics i empresarials del projecte Castor s'adreça a l'Audiència Nacional perquè entén que es tracta de la instància competent en casos de defraudació que puguin produir greus repercussions en la seguretat del tràfic mercantil, la economia nacional o perjudici patrimonial general.

En paral·lel, el jutjat número 4 de Vinaròs manté oberta com a causa complexa la investigació pels terratrèmols que van causar les injeccions de gas al magatzem submarí i en la qual es troben com a investigats per suposats delictes contra el medi ambient i prevaricació ambiental una vintena de persones, entre alts càrrecs i funcionaris dels ministeris d'Indústria i Agricultura, així

com els directius de l'empresa Escal UGS -entre els quals, el querellat del Potro-. El passat 17 de juny, l'ODG va organitzar un judici popular a Barcelona en el qual va condemnar simbòlicament els responsables del projecte Castor.